

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

DİN EĞİTİMİMİZ: ANILAR-SORUNLAR-DÜŞÜNCELER

Celal KIRCA

(İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2020, 356 sayfa ISBN: 9789758646906)

OUR RELIGIOUS EDUCATION: MEMORIES-PROBLEMS-THOUGHTS

Celal KIRCA

(İstanbul: Çamlıca Publications, 2020, 356 pages ISBN: 9789758646906)

Uzman Mehmet DERİ¹

ÖZET

Son zamanlarda din eğitimi konusunda akademik çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Bu çalışmalardan birisi de emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Celal Kırca'nın kaleme almış olduğu “*Din Eğitimi: Anılar-Sorunlar-Düşünceler*” eseridir. Bu çalışmada, Türkiye’de din eğitiminin mevcut durumu (daha çok İlahiyat Fakülteleri ve İslami İlimler Fakülteleri özelinde), din eğitiminin temel sorunlarının tespiti ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri bir akademisyenin bakış açısıyla ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Akademi, Bilim, Tefsir, Düşünce, Sorun.

ABSTRACT

Recently, the number of academic studies on Religious Education gradually has been increasing. One of these studies is “Our Religious Education: Memories-Problems-Thoughts” written by retired faculty member Prof. Dr. Celal Kırca. In this study, the current situation of religious education in Turkey (especially the Faculties of Theology and Islamic Sciences), the determination of the main problems of religious education and the solution proposals for these problems are discussed from the perspective of an academician.

Keywords: Religious Education, Academy, Science, Tafsir, Notion, Problem.

¹ Editör-Yazar, ORCID: 0000-0002-2287-9330, mehmet.deri@gmail.com

Eğitim, geçmişte insan faaliyetleri sonucu oluşan en önemli olay ve olgulardandır. İnsanoğlu, varoluşunun ilk gününden itibaren öğrenmeye ve öğretmeye çalışmış, zaman içinde bu faaliyetini geliştirerek kurumsallaştırmıştır. Dolayısıyla insanlık tarihinin bütünü içinde insanın eğitim ve öğretim faaliyetleri, önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüzde olduğu gibi geçmişte de insanı her yönüyle etkileyen unsurlardan belki de en önemlisi dindir. Din, insanın bütün tutum ve davranışlarında etkili olmuş (ve olan ve olacak) bir olgudur. İnsan, hayatını bütün yönleriyle etkileyen dinin aynı zamanda eğitim ve öğretimini de yapmıştır. Bunun için teoriler, kurumlar, araç gereçler, yöntem ve teknikler vb. üretmiştir. Dolayısıyla insanlık tarihinde eğitim faaliyetleri içinde din eğitiminin önemli bir yeri vardır. Bu durum, her toplumun kendi din eğitimi tarihini bilimsel olarak araştırmasına yol açmıştır.

Ülkemizde hem genel eğitim hem de din eğitimi tarihi araştırmaları Batı'ya nazaran daha geç zamanlarda Cumhuriyet Dönemi'nde yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de din eğitimi sorunu, yaygın olarak tartışılmakta ve güncelliğini korumaktadır. Bu konu ele alınırken toplumun ihtiyaçlarının dikkate alınmasının yanı sıra, derslerin muhtevası, kullanılacak yöntem ve teknikler de büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda din eğitimi konusunda yapılan akademik çalışmaların sayısında artış olduğu görülmektedir. Prof. Dr. Celal Kırca'nın *Din Eğitiminin Sorunları* üzerine yapmış olduğu bu araştırma, ülkemizdeki din eğitimi ile ilgili literatürü farklı bir aşamaya taşıyarak çeşitlilik kazanmasını sağlayan örnek çalışmalardan biridir.

Çalışmada; Türkiye'deki din eğitiminin -dolayısıyla tefsir öğretiminin- temel sorunlarının tespiti ve alternatif çözüm yolları, şu anki mevcut durumu, yazarın hem kendi tecrübelerinden hem de bilimsel verilerden hareketle bir akademisyen bakış açısıyla ele alınmaktadır.

Kitap; bir bilim insanının, 62 yıllık öğrenim, eğitim-öğretimle hemhal olmuş bir eğitimcinin, anılarını, düşüncelerini, birikimlerini, gözlemlerini, zengin tecrübesini ve önerilerini yansıtmaktadır; bu açıdan eser alanında ciddi bir boşluğu doldurmakta, alanında bir ilk olma özelliğini taşımaktadır.

Çalışma; zengin bir akademik literatür kullanılarak hazırlanmış olması, konuların bütüncül ve sistematik bir şekilde incelenmesi, yazarının akıcı üslubu, kendi alanında daha sonra yapılacak akademik araştırmalara ciddi bir literatür katkısı sunması nedeniyle konuya ilgi duyan araştırmacılar için önemli bir başvuru kaynağıdır.

Yazar, eserin yazılma gerekçesini şöyle açıklamaktadır: “Daha önce yazdığım ‘*Bir Nesle Mensubiyetin Hikâyesi Anılar ve Düşünceler*’² isimli kitabım, anılarımın genel muhtevası, özel konulardan daha ziyade eğitim ve öğretim hayatımla ilgiliydi ve din eğitimi ile ilgili birçok sorunu ve mesajı da yansıtmaktaydı. Akademisyen meslektaşlarımdan birkaçı, bu anı kitabımı okuduktan sonra benden, hatıralarımdan da istifade ederek, sadece ‘din eğitimi’ ile ilgili düşüncelerimin yer aldığı bir kitap yazmamı istemişti. Bunların başında eğitim ve kültür konularıyla yakından ilgilenen değerli meslektaşım Prof. Dr. İsmail Kara da vardı. O da ‘*Bir Nesle Mensubiyetin Hikâyesi*’ kitabımı okuduktan sonra, bana gönderdiği bir mailde şunları yazmıştı: “İdarecilik de yaptığımız için İlahiyat Fakültelerinde din eğitimi nasıl olmalıdır?” meselesine eğilen bir kitap yazsanız çok yerinde olur. Belki de düşünüyor ve yazıyorsunuzdur. Burada hem talebeliğinizden itibaren bütün tecrübelerinizi, belgeleri hem de katıldığınız toplantılardaki müzakereleri, yaklaşımları, hocalarınızın, arkadaşlarınızın farklı değerlendirmelerini de yazmak, anlatmak, tekrar tartışmak mümkün olur.” İsmail Kara, yazısının sonunda da bu konuda ciddi bir tenkidin yapılamadığını, ileriye dönük ciddi arayışların ve tekliflerin bulunmadığını, oysa bu konuda problemlerin bulunduğunu ve giderek derinleştiğini de ilave etmişti. Ben de böyle bir kitabı yazmayı düşündüğümü söyleyerek bu güzel teklifi nedeniyle ona teşekkür ettim. Neticede bu eseri yazarak, düşüncemi gerçekleştirme imkânı buldum.”

Eser; dört bölüm ve ekler kısmından oluşmaktadır.

Birinci bölümde (s. 11-128), “Din Eğitimi Anıları” başlığı altında yazar, öğrencilik süreci (ilkokul mektebi, Kur’an kursu talebeliği, İstanbul İmam-Hatip Okulu, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü) ile başlayan din dersi öğretmenliği, meslek dersleri öğretmenliği, akademisyenlik dönemine ait hatıralarından bahsederek yaşadığı dönemin din algısının bir fotoğrafını çekmekte; o dönemdeki yanlış düşüncelere ve uygulamalara değinmektedir.

İkinci bölüm (s. 129-278), “Din Eğitiminin Sorunları” başlığını taşımakta olup bu bölümde din-bilim ilişkisi tartışmalarının arka planı ve bu tartışmalarda İmam-Hatip Okullarının konumu, dinî ilimlerde gelecek tasavvuru, tefsir öğretimi ve öğreniminde karşılaşılan sorunlar -tanım sorunu, öğrenci kalitesi sorunu, akademisyenlerin yetişmesinde karşılaşılan sorunlar, ders içeriklerinin niteliği sorunu, öğretim ve öğrenim yöntemleri sorunu- tefsir akademisyenlerinin Türkiye’deki bilimsel sürece olan katkıları, Tefsir Akademisi çalışmalarının önemi, yaygın din eğitiminde ve ilahiyat bilimlerinde karşılaşılan yöntem sorunları ve bu sorunların çözümünde izlenmesi gereken adımlar bu bölümde ele alınıp incelenen konulardır.

Üçüncü bölümde (s. 279-308), “Tefsir Dersi Yeterlik Kriterlerini Belirleme Çalıştay” başlığı altında İlahiyat Fakültelerinde tefsir derslerinin daha iyi öğretilmesi, bu öğretimde kullanılacak yöntem ve tekniklerin ele alındığı/tartışıldığı akademik çalıştaylar, bu çalıştayların önemi, devamının yapılmasının gerekliliği konusu üzerinde durulmuştur.

² Yazarın bu kitabının ilk baskısı Kimlik Yayınları (Kayseri 2017), ikinci baskısı Çamlıca Yayınları (İstanbul 2018) tarafından basılmıştır.

Dördüncü bölümde (s. 309-338), “Konuşmalar” başlığı altında, sayın yazarın İlahiyat Fakültesi öğrencilerine mezuniyet törenlerinde ve birtakım akademik toplantılarda yaptığı konuşmalar yer almaktadır.

Ekler (s. 339-356) kısmında ise, Kur’an’daki eğitim ilkeleri, Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu’nun ilmî kişiliği yazılarına yer verilmektedir.

Sonuç olarak “*Din Eğitimiz: Anılar-Sorunlar-Düşünceler*” isimli bu çalışmanın ülkemizdeki önemli bir boşluğu dolduracağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Son derece akıcı, anlaşılır bir dil ve üslubun kullanıldığı kitap, ayrıca yararlanılan kaynaklar bakımından da önemli bir referans kaynağıdır.

Kitabın bölümlerini oluşturan yazıların sonuna zengin bir akademik literatürün eklenmesi, konu hakkında geniş ve detaylı bilgi sahibi olmak isteyen araştırmacılara büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde kitabın, konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen öğrenci, araştırmacı ve akademisyenlere faydalı bir kılavuz niteliği taşıdığını söyleyebiliriz.